

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย พฤติกรรมของครูในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 : การวิจัยเฉพาะกรณีในจังหวัดขอนแก่น ในครั้งนี้เป็นการวิจัยที่ต้องการศึกษาพฤติกรรมของครู ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน ซึ่งควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียน ตลอดจนความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียน เพื่อความเข้าใจงานด้านการวัดและประเมินผลในโรงเรียนได้ดียิ่งขึ้น การที่จะได้ข้อมูลดังกล่าวต้องใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) (Zelditch 1962 อ้างถึงใน สุภาวงศ์ จันทวานิช 2533) และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการเป็นหลัก การวิจัยประเภทนี้ตัวผู้วิจัยเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สำคัญที่สุด เพราะพฤติกรรมมนุษย์มีทั้งพฤติกรรมที่ปรากฏและพฤติกรรมที่ไม่แสดงออกมาให้เห็น ต้องใช้เวลายาวนานในการเก็บรวบรวมข้อมูลและต้องใช้การวิจัยเฉพาะกรณี (Case Study Research) เพื่อให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งและสามารถมองเห็นภาพรวมได้จากหลายแง่หลายมุม ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้ ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. การนำเสนอข้อมูล
6. ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนและโรงเรียน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในครั้งนี้ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. ครูผู้สอนในโรงเรียนลานคู่วิทยา ที่สอนในระดับชั้น ม.1 ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร รวมจำนวน 54 คน
2. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 39 คน
3. ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 39 คน

โดยมีเกณฑ์และเหตุผลในการเลือกดังนี้

1. การเลือกโรงเรียน ผู้วิจัยเลือกโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางมีนักเรียนประมาณ 500 - 1,499 คน เปิดสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นต้นไป มีครบทุกระดับชั้น ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นโรงเรียนที่สามารถเข้าเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ และการคมนาคมสะดวก นอกจากนี้ยังเป็นความเหมาะสมและความเป็นไปได้ที่ผู้วิจัยจะเข้าไปศึกษาวิจัยเป็นระยะเวลาอันประกอบด้วยผู้วิจัยเองอยู่ตามภูมิภาคนั้น เป็นการเพิ่มคุณภาพความตรงของข้อมูลที่จะศึกษาได้ดียิ่งขึ้น

2. การเลือกระดับชั้นเพื่อเข้าไปสังเกตพฤติกรรมของครูในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในห้องเรียน ผู้วิจัยเลือกระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยเหตุผล ดังนี้ คือ

- 2.1 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีครูที่ปรึกษารับผิดชอบผลการเรียนทุกหมวดวิชา โดยจะใช้ วผ.4 แบบสรุปผลการเรียน และรบ.4-ต เป็นสมุดบันทึก และรายงานผลการเรียนต่อผู้ปกครองนักเรียน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 มีครูผู้สอนครบทุกรายวิชาที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนยังมีความพร้อมต่าง ๆ นานามากนัก ครูต้องเตรียมความพร้อมให้นักเรียน และตัวครูเองเริ่มมาใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 เป็นปีแรก จึงมีกิจกรรมการประเมินผลให้ผู้วิจัยได้ศึกษาก่อนข้างมาก

- 2.2 การเลือกห้องเรียนในการเข้าไปสังเกตพฤติกรรมของครูในการประเมินผลการเรียน ผู้วิจัยเลือกห้องเรียน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2

3. การสังเกตพฤติกรรมของครู ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในห้องเรียน ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมของครูทุกคนที่สอนทุกรายวิชาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือ ดังนี้

1. แบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการประเมินผลการเรียน
2. แบบสัมภาษณ์
3. แบบสอบถาม

1. แบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการประเมินผลการเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายในการ

สังเกต คือ มุ่งศึกษาพฤติกรรมของครูในการประเมินผลการเรียน และ เพื่อให้การสังเกตมีระบบ ผู้วิจัยจะใช้กรอบการสังเกตของลอฟแลนด์ (Lofland .1971 : อ้างอิงใน สุภางศ์ จันทวานิช 2533) โดยใน 2 สัปดาห์แรก ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม จนกระทั่งทำความสนิทสนมคุ้นเคย จนผู้สังเกตยอมรับให้ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียน การสอน การประเมินผลโดยผู้วิจัยจะเข้าไปสังเกตและบันทึกกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับผู้ครูผู้สอน เช่น การมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำปรึกษาขณะที่นักเรียนทำแบบฝึกหัด ทำกิจกรรมในขณะที่มีการเรียนการสอนในห้องเรียน และขณะเดียวกันเมื่ออยู่นอกห้องเรียนก็ให้คำแนะนำ และคอยช่วยเหลือครูในการสร้างแบบทดสอบ ร่วมสอนกิจกรรมชุมนุมดนตรีนาฏศิลป์ วิชาการเหมือนครูผู้สอนคนอื่น ๆ ในโรงเรียน ซึ่งกรอบการสังเกตดังกล่าวมีลักษณะ ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรอบการสังเกตและบันทึกผลการสังเกตพฤติกรรมของครู

ในการประเมินผลการเรียนของนักเรียน

รายวิชา รหัสวิชา คาบที่สอน.....

จุดประสงค์การเรียนรู้ (ที่ครูประเมิน)

สัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาบทที่ เรื่อง

ครูผู้สอน วันที่สอน..... เวลา.....น.

กรอบการสังเกต

บันทึกผลการสังเกต

1. การกระทำ

2. กิจกรรม

3. ความหมาย

4. ความสัมพันธ์

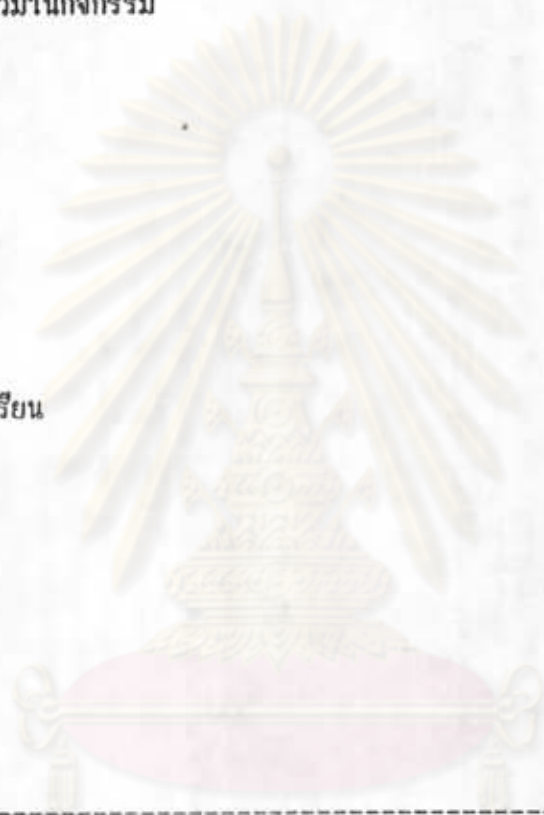
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

 กรอบการสังเกต

 บันทึกผลการสังเกต

5. การมีส่วนร่วมในกิจกรรม

6. สภาพห้องเรียน

ในการสังเกตพฤติกรรมการประเมินผลการเรียน ผู้วิจัยใช้กรอบการสังเกตคือ

1. การกระทำ (acts) คือ พฤติกรรมที่ครูแสดงออกในการประเมินผลการเรียนของนักเรียน เช่น ชักถาม ตรวจสอบงาน ตรวจสอบแบบฝึกหัด ครูเดินตรวจงานของนักเรียน ครูให้นักเรียนออกไปแสดง ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด หรือให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำรายงานมาเสนอ

2. กิจกรรม (activities) หมายถึง พฤติกรรมที่เป็นกระบวนการมีขั้นตอนและมีลักษณะต่อเนื่อง เช่น ในการสอนมีกิจกรรมอะไรบ้าง การรู้กิจกรรมทำให้ทราบว่าพฤติกรรมที่สังเกตเห็นนั้นเป็นพฤติกรรมที่มีลักษณะต่อเนื่อง โดยเกิดขึ้นตามปกติหรือเป็นพฤติกรรมที่ไม่ปกติ

3. ความหมาย (Meaning) คือ การที่ครูให้ความหมายเกี่ยวกับการทําหรือกิจกรรม อาจจะเป็นการให้ความหมายในลักษณะเกี่ยวกับโลกทัศน์ ความเชื่อ นิยามทัศนคติ เช่น ครูสอนเนื้อหาให้นักเรียนไปซักถามนักเรียนให้ตอบทีละคน ครูอาจจะมีเหตุผลว่ากิจกรรมอย่างนี้จะช่วยในการเรียนของนักเรียน และสามารถใช้ในการประเมินผลการเรียนของนักเรียนได้ หรือครูอาจจะให้ให้นักเรียนทําแบบฝึกหัดคนละ 1-2 ข้อแล้วนำมาตรวจ โดยอาจจะมีเหตุผลว่าถ้าให้นักเรียนทําแบบฝึกหัดในจำนวน 1-2 ข้อนี้ ได้ถูกต้องหรือทําไม่ได้ ช่วยให้เห็นผลของการประเมินว่า นักเรียนในห้องบรรลุจุดประสงค์การเรียนการสอนในเนื้อหาที่ครูสอนไป ถ้ามีปัญหาเกินผลมาปรับปรุงการเรียนการสอนใหม่ก่อนที่จะเริ่มสอนเรื่องต่อไป

4. ความสัมพันธ์ (relationship) คือ ความเกี่ยวข้องกันระหว่างครูกับนักเรียน ความเกี่ยวข้องระหว่างการสอนกับการประเมิน จุดประสงค์การเรียนรู้ออกมาจากการประเมิน การประเมินกับการปรับปรุงการเรียนการสอน ความเกี่ยวข้องอาจเป็นในรูปแบบของการขัดแย้งกันหรือการเข้ากันได้ โดยการพิจารณาความสัมพันธ์จากสถานะและบทบาทของผู้กระทำฝ่ายต่าง ๆ มีอยู่ เช่น เมื่อครูทดสอบนักเรียนแล้วนำผลการประเมินมาปรับปรุงการเรียนการสอนของตน โดยมีการสอนซ่อมเสริมก่อนที่จะเริ่มสอนเนื้อหาใหม่ แสดงให้เห็นความเกี่ยวข้อง ระหว่างการประเมินกับการปรับปรุงการเรียนการสอน และระหว่างครูกับนักเรียนที่สอบไม่ผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้นั้น ๆ

5. การมีส่วนร่วมในกิจกรรม (participation) คือ การพิจารณาบทบาทด้านการเรียนการสอนและการประเมินผลว่า ใครบ้างมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ ใครไม่มีส่วนร่วม ครูกระทำกับนักเรียนคนใดกลุ่มใดเป็นพิเศษ หรือกระทำกับทุกคนเหมือนกันหมด ฝ่ายนักเรียนมีส่วนร่วมเท่ากันหรือไม่ ใครไม่มีส่วนร่วม เช่น เด็กเรียนอ่อน เด็กมีปัญหา เด็กเก่ง การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในกิจกรรม จะช่วยให้เข้าใจโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในห้องเรียนได้เป็นอย่างดี

6. สภาพห้องเรียน (setting) คือ สถานการณ์หรือสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนหรือห้องปฏิบัติการทดลอง เช่น การจัดที่นั่งเรียน การแบ่งกลุ่มการทำงาน ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ภายในห้องเรียน

ตัวอย่างการบันทึกผล การสังเกตพฤติกรรมของครูในการประเมินผลการเรียนของนักเรียน

กรอบการสังเกตและผลการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมของครู

ในการประเมินผลการเรียนของนักเรียน

รายวิชา ประเทศของเรา รหัสวิชา ส 101

จุดประสงค์การเรียนรู้ (ที่ครูประเมิน)

1. นักเรียนสามารถบอกลักษณะภูมิประเทศของแต่ละภูมิภาคได้

สัมพันธ์กับเนื้อหาวิชา บทที่ 1 เรื่อง ลักษณะภูมิประเทศ

ครูผู้สอน อาจารย์ดวงดาว สอนดี วันที่ 31 พฤษภาคม 2534 เวลา 13.00-13.50 น.

กรอบการสังเกต

บันทึกผลการสังเกต

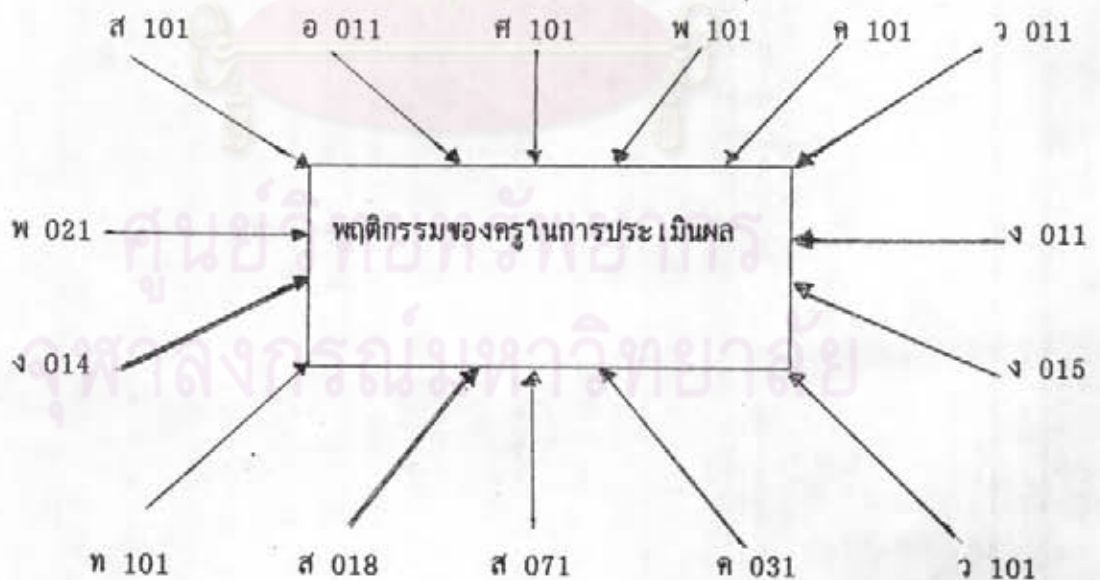
1. การกระทำ ครูประเมินโดยการสังเกตนักเรียนในการตอบคำถาม ตลอดเวลาที่สอนเนื้อหาเนื้อหา
2. กิจกรรม ครูเริ่มสอนโดยเฉลยแบบฝึกหัดที่ให้นักเรียนทำในคาบที่ผ่านมา จากนั้นอธิบายถึงลักษณะภูมิประเทศของแต่ละภูมิภาค ใช้เวลาประมาณ 20 นาที ครูก็จะประเมินผลการสอนโดยถามเนื้อหาเป็นการทบทวนกับนักเรียนทีละคน บางครั้งก็ถามให้นักเรียนตอบพร้อม ๆ กัน ขณะเดียวกันครูก็จะสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนโดยส่วนว่า เข้าใจดีแล้ว ก็จะทำให้แบบฝึกหัดทำเพิ่มเติม 2 ข้อ
3. ความหมาย การที่ครูใช้วิธีการตั้งคำถามให้นักเรียนตอบคำถาม เพื่อเป็นการประเมินผลดูว่า นักเรียนส่วนใหญ่วรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้หรือไม่ หรือยัง ถ้ายังก็จะปรับปรุงแก้ไข โดยสอนทบทวนให้นักเรียนนำห้ครูมีความสัมพันธ์กับนักเรียนทุกคน เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่วรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ได้ถูกต้อง ครูจะยกย่องชมเชยโดยการให้นักเรียนทุกคนปรบมือให้กับตนเอง ระหว่างเรียนทุกคนยิ้มแย้มแจ่มใส สนุกสนาน

 กรอบการสังเกต

 บันทึกผลการสังเกต

5. การมีส่วนร่วมในกิจกรรม นักเรียนส่วนมากมีส่วนร่วมในการตอบคำถาม
6. สภาพห้องเรียน นั่งเรียนในสภาพปกติ ไม่มีการแบ่งกลุ่ม หรือแยกคนเก่ง
คนอ่อน
-

จากข้อมูลในตารางบันทึกผล จากการสังเกตแล้วจดบันทึกงานแต่ละวัน ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลในระหว่างการรวบรวมข้อมูลประจำวัน เพื่อช่วยให้นักกำหนดสมมติฐานใหม่หรือช่วยแก้ไขปรับปรุงวิธีดำเนินการใหม่ได้ทันเวลา โดยใช้วิธีวิเคราะห์เหตุการณ์แยกเป็นรายวิชา เมื่อสิ้นสุดสัปดาห์ โดยสรุปแยกเป็นรายวิชาและหาเหตุการณ์ร่วมระหว่างวิชา ใช้วิธีการแจกแจงความถี่ของเหตุการณ์ที่ได้พบซึ่งจะซ้ำ ๆ กัน

2. แบบสัมภาษณ์ การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (information interview) โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant interview) เป็นหลัก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ลักษณะการสัมภาษณ์ จะสัมภาษณ์ทั้งในระหว่างที่มีการเรียนการสอนในห้องเรียนและสัมภาษณ์เพิ่มเติมนอกห้องเรียน กับครูผู้สอน และนักเรียนในห้องที่เข้าไปสังเกต นอกจากนี้ยังสัมภาษณ์ผู้บริหาร ประธานกลุ่มโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ลักษณะสำคัญในการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการในครั้งนี้มีความยืดหยุ่น คือ ผู้สัมภาษณ์มีโอกาสอธิบายขยายความหรือซักถามคำถามเพิ่มเติมติดต่อกัน เพื่อให้ผู้ตอบเข้าใจจุดประสงค์ของการสัมภาษณ์ทั้งยังสามารถเปลี่ยนสถานการณ์หรือหาทางวกกลับ เมื่อผู้ตอบตอบคำถามไม่ตรงประเด็นและสามารถสังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้ตอบได้ ดังนั้นการสัมภาษณ์ครั้งนี้ผู้วิจัยจึงสัมภาษณ์เอง เพราะรู้ว่าการข้อมูลที่ได้ เพื่อวัตถุประสงค์ใด โดยหัวข้อในการสัมภาษณ์ ได้มาจากการสังเกตพฤติกรรมของครูภายในห้องเรียน ภายนอกห้องเรียน และจากการศึกษาเอกสาร แบบบันทึกต่าง ๆ ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลที่เจาะลึกยิ่งขึ้น ผู้วิจัยมีแนวทางการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งแนวการถามมีลักษณะกว้าง ๆ แต่มุ่งประเด็นที่พฤติกรรมหรือวิธีการที่ครูใช้ ในการประเมินผลการเรียนจากการสังเกตมีความหมายอย่างไร ข้อมูลที่ในด้านส่วนนี้จะเป็นข้อมูลเสริม เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้เพื่อใช้ในการสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ โดยมีแนวทางการสัมภาษณ์ ดังนี้

2.1 แนวการตั้งคำถามที่ใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน

- โรงเรียนมีนโยบายเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนอย่างไรบ้าง
- โรงเรียนมีวิธีการดำเนินงานตามขั้นตอนในการนิเทศและติดตามผลเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนอย่างไรบ้าง
- ด้านวัสดุ-อุปกรณ์ งบประมาณ ที่ใช้ในการดำเนินการด้านการวัดและประเมินผลการเรียน มีอย่างไรบ้างพอหรือไม่ ดำเนินการอย่างไร
- โรงเรียนนำขวัญและกำลังใจกับครู โดยวิธีใดบ้าง

2.2 แนวการตั้งคำถามที่ใช้สัมภาษณ์ครูผู้สอน

- อาจารย์มีปัญหาเกี่ยวกับ การสร้างเครื่องมือในการวัดผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของนักเรียนอย่างไร
- ระยะเวลาในการเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลผลการเรียนของนักเรียนนั้น
- ผู้บริหาร ฝ่ายวิชาการมีนโยบายในการนิเทศและติดตามผลการวัดและประเมินผลอย่างไรบ้าง
- การบันทึกคะแนนลงงาน สมุด รบ. 3 ต แบบแยกตามจุดประสงค์การเรียนรู้ พบปัญหาอะไรบ้าง ส่วนใหญ่ใช้เวลาในการบันทึกผล
- การสร้างเครื่องมือในการวัดผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละคาบเรียน มีวิธีดำเนินการอย่างไร
- มีการสอนซ่อมเสริมให้นักเรียนหรือไม่ สอนอย่างไร
- ร่องเรียนมีวัสดุ-อุปกรณ์ เอกสาร คู่มือในการวัดผลผลการเรียนของนักเรียน อย่างเพียงพอ หรือไม่

2.3 แนวการตั้งคำถาม เพื่อใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารกลุ่มโรงเรียน

- กลุ่มโรงเรียนมีนโยบายในการประเมินผลการเรียนอย่างไรบ้าง
- การประเมินผลปลายภาคเรียนของโรงเรียนภายในกลุ่มมีวิธีดำเนินการอย่างไร พบปัญหาและอุปสรรคอย่างไร

2.4 แนวการตั้งคำถาม ที่ใช้สัมภาษณ์นักเรียน เพื่อใช้ในการตรวจสอบข้อมูลในระหว่างที่ผู้วิจัยไม่สามารถเข้าไปสังเกตภายในห้องเรียนได้ เนื่องจากมีการะับผิดชอบสอนในระดับชั้นอื่น ๆ

- คาบที่ผ่านมาอาจารย์สอน เรื่องอะไร มีจุดประสงค์อะไรบ้าง
- อาจารย์สอนโดยใช้วิธีการสอนแบบใด มีการประเมินผลตามจุดประสงค์หรือไม่ ประเมินโดยวิธีวิธีการใด
- นักเรียนคิดว่าใครเรียนเก่งที่สุดในห้อง เพราะอะไรจึงคิดเช่นนั้น
- นักเรียนได้มีการเตรียมตัวในการสอบก่อนเรียน ระหว่างเรียน และการสอบปลายภาคเรียนหรือไม่ ใช้นานมากเท่าใด

2.5 แนวการตั้งคำถาม เพื่อใช้สัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนเพื่อเป็นข้อมูลเสริมในการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของครูในการประเมินผลการเรียนของนักเรียน

- ลูกขยันอ่านหนังสือหรือไม่ ท่านมีความรู้สึกอย่างไร
- ลูกมีการบ้าน หรือแบบฝึกหัดมากหรือไม่ เคยมาขอคำแนะนำจากท่านหรือไม่ ท่านทำอย่างไร
- ขณะที่อยู่ที่บ้าน ลูกช่วยทำงานอะไรบ้าง ท่านรู้สึกอย่างไร
- ลูกเคยรายงานผลการเรียน ในแต่ละวิชาให้ทราบหรือไม่ ผลที่ได้เป็นอย่างไร ท่านพอใจหรือไม่
- อยากให้ลูกเรียนต่อ หรือไม่ เพราะเหตุใด

3. แบบสอบถาม ใช้สำหรับการเก็บข้อมูลระดับกว้างเกี่ยวกับวิธีการประเมินผลการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของครูที่สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1\2 ที่ใช้ตลอดเวลา 1 ภาคเรียน เป็นลักษณะแบบสอบถามปลายเปิด

ตัวอย่างแบบสอบถามวิธีประเมินผลการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ รายวิชา ประเทศของเรา ส 101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามวิธีการประเมินผลการเรียน ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ รายวิชา
ประเทศของเรา ส 101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2534

คำสั่ง โปรดกาเครื่องหมาย / ตามช่องที่ท่านปฏิบัติจริง

จุดประสงค์	วิธีการประเมิน			การ ทดสอบ	การ สังเกต	สั่ง- การ ปฏิบัติ	สังเกต การ ปฏิบัติ	การ แสดง ตรวจ งาน	การ ตรวจ แบบ ฝึก- หัด	การ สัม- ภาษณ์	อื่นๆ
	สมรรถภาพที่ประเมิน										
	ง่าย	ปาน- กลาง	ยาก								
1. นักเรียนสามารถ อธิบายถึงความ สำคัญและประโยชน์ ของแผนที่ได้	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/

นอกเหนือจากการใช้เครื่องมือดังกล่าวในการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยยัง
ศึกษาเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ของทางโรงเรียน ได้แก่ เอกสารเกี่ยวกับประวัติของโรงเรียน
เอกสารเกี่ยวกับงบประมาณที่ได้รับ เอกสารที่เกี่ยวกับประวัติของชุมชน เกี่ยวกับประวัติการ
ก่อตั้งโรงเรียน ผู้นำชุมชนที่ให้การสนับสนุนโรงเรียน ตลอดจนผู้ปกครองของนักเรียน

เอกสารเกี่ยวกับทะเบียนประวัติครู-อาจารย์ เอกสารหลักฐานการมาเรียนขาดเรียนของนักเรียน ทะเบียนประวัตินักเรียน เอกสารและหลักฐานการศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือศึกษาต่อสายอาชีพของนักเรียน เอกสาร รบ. 3ต วผ.3 วผ.4 สมุดบันทึกการสอน คู่มือสรุปผลการเรียนของแต่ละรายวิชา นอกจากนี้ผู้วิจัยยังสังเกตการณ์นอกชั้นเรียน เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนของนักเรียน การวัดและประเมินผลในโรงเรียน ได้แก่

- การวางแผนการสอนและบันทึกการสอน
- การบันทึกผลการตรวจสอบผลการเรียนใน รบ.3-ต แยกตามจุดประสงค์
- การเตรียมและการสร้างเครื่องมือวัดตามจุดประสงค์การเรียนรู้ระหว่างภาคเรียน
- การสร้างข้อสอบเพื่อวัดผลปลายภาคเรียน
- งานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และหน้าที่พิเศษต่าง ๆ ของครูนอกเหนือจากการสอน ตลอดจนภาระหน้าที่ในครอบครัว
- ขวัญและกำลังใจของครู-อาจารย์
- ความกระตือรือร้นเอาใจใส่ของครู

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยคือเครื่องมือที่สำคัญที่สุด การเริ่มต้นทำงาน และการสร้างความสัมพันธ์กับครูในโรงเรียน และผู้บริหารโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้นในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยปฏิบัติ ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือราชการจากภาควิจัยการศึกษา ไปเสนอผู้บริหารโรงเรียนขอเข้าไปในฐานะผู้วิจัยและครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2534
2. การปฏิบัติงานอื่น ๆ นอกเหนืองานสอน ทำเช่นเดียวกับครูคนอื่น ๆ ตามคำสั่งของทางโรงเรียน ร่วมกิจกรรมทุกอย่างทั้งด้านวิชาการและกิจกรรมของบุคคล และชุมชนที่เกี่ยวข้อง ไม่ทำให้ครูในโรงเรียนมีความรู้สึกว่าจะคอยจับผิด ซึ่งงานอื่นที่ได้รับ

มอบหมาย คือ ครูประจำชั้น ครูเวรประจำวันพฤหัสบดี ทาหน้าที่ดูแลต้อนรับนักเรียน ที่ประตูทางเข้าโรงเรียน สอนกิจกรรมชุมนุมคณิตศาสตร์ กิจกรรมเนตรนารี ดูแลและ ให้นักศึกษานักเรียนในคาบอิสระ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 การปรับปรุงห้องเรียน การ ทาสีอาคารเรียนการสอน การออกข้อสอบและเฉลยข้อสอบระหว่างภาค ปลายภาคเรียน เข้าสอนแทนเมื่อครูในหมวดคณิตศาสตร์ไม่มาหรือไปราชการ

3. ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับคณะครูในโรงเรียน เช่น การเข้าร่วมสัมมนา ประชุมอบรมการใช้หลักสูตรใหม่ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 การร่วมทำบุญในหมู่บ้าน งาน วันไหว้ครู งานต้อนรับครูใหม่ พิธีสถาปนาลูกเสือ งานวันสุนทรภู่ งานวันวิทยาศาสตร์ การแข่งขันกีฬาภายในของโรงเรียน

4. ร่วมกิจกรรมของบุคคลและชุมชนที่เป็นงานส่วนตัว เช่น งานศพ งานทำบุญ ขึ้นบ้านใหม่ งานเลี้ยงแต่งงาน ฯลฯ

ดังนั้นบทบาทของผู้วิจัย คือ การเป็นครูคนหนึ่งในโรงเรียนศึกษาพฤติกรรมของ ครูและนักเรียนไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวในการบริหารโรงเรียน ด้วยบทบาทดังกล่าว และการ เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อย่างไม่ใกล้ชิด ไม่ถือตัว และมีความอ่อนน้อมถ่อมตน ทำให้ผู้วิจัย เป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนได้รับความสนิทสนมจากนักเรียน คณะครู-อาจารย์ในโรงเรียน และผู้บริหารโรงเรียนเป็นอย่างดี

ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ปฏิบัติงานในโรงเรียน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เวลาประมาณ 8 เดือน คือ ตั้งแต่กลางเดือนเมษายน 2534 ถึงเดือนพฤศจิกายน 2534 โดยแบ่ง ระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล ออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้ คือ

ระยะที่ 1 (ระหว่าง เดือนเมษายน - เดือนพฤษภาคม 2534)

ระยะที่ 2 (ระหว่าง เดือนพฤษภาคม - เดือนกันยายน 2534)

ระยะที่ 3 (ระหว่าง เดือนตุลาคม - เดือนพฤศจิกายน 2534)

การเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดจะแสดงวิธีการตามขั้นตอน ดังแสดงในตาราง 1

ตารางที่ 1 รายละเอียดดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละช่วงเวลา

ระยะเวลาที่ใช้	การเก็บรวบรวมข้อมูล
<p>ระยะที่ 1 (เมษายน 2534)</p>	<p>ผู้วิจัยเข้าไปติดต่อบริษัทประสานงานกับผู้บริหารโรงเรียน ขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สร้างความสัมพันธ์กับครูผู้สอนเพื่อขอเข้าสังเกตพฤติกรรมของครูในการประเมินผลการเรียน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน จนได้รับการยอมรับและอนุญาตจากครูผู้สอนในแต่ละรายวิชา คือ เข้าสังเกตและมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนและร่วมสอนกิจกรรมชุมนุมเนตรนารี ชุมนุมเชิงวิชาการร่วมกับครูอื่น ๆ และคอยแนะนำเมื่อครูปรึกษาเรื่องการสร้างเครื่องมือในการวัดผล</p>
<p>ระยะที่ 2 (พฤษภาคม 2534 - กันยายน 2534)</p>	<p>เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของครูในการประเมินผลกาเรียนของนักเรียน โดยวิธีการสังเกตและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ แล้วจดบันทึกข้อมูลที่ได้อิงงานแบบบันทึกการสังเกตเพื่อนำมาสรุป โดยหาความถี่ของพฤติกรรมที่ได้แต่ละพฤติกรรมในรายวิชา เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสรุปทั้งหมด นอกจากนี้ยังสัมภาษณ์นักเรียนในเวลาพักรับประทานอาหารกลางวัน หลังเลิกเรียน และออกเยี่ยมบ้านผู้ปกครองนักเรียน หลังจากศึกษาเอกสารระเบียบประวัตินักเรียน ที่อยู่และกำหนดวันนัดหมายผู้ปกครองล่วงหน้า โดยจะใช้เวลาในภาคกลางคืน และวันหยุดราชการเนื่องเป็นฤกษ์การทานา กลางวันผู้ปกครองไม่อยู่บ้าน และความจำกัดทางด้านเวลาของผู้วิจัย เพราะภาคกลางคืนต้องสังเกตและสัมภาษณ์ครูและนักเรียน</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ระยะเวลาที่ใช้	การเก็บรวบรวมข้อมูล
<p>ระยะที่ 3 (ตุลาคม-พฤศจิกายน)</p>	<p>ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของครูในการประเมินผลการเรียน โดยใช้แบบสอบถามกับครูผู้สอนในทุกรายวิชาที่สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 เพื่อเป็นหลักฐานข้อมูลทางด้านเวลา หลังจากที่ครูได้ใช้วิธีการต่าง ๆ ในการประเมินผลการเรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสังเกต โดยลักษณะแบบสอบถามจะเป็นแบบปลายเปิดที่ตามถึงวิธีการที่ครูใช้ในการประเมินผลการเรียนในทุกจุดประสงค์ และเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับพฤติกรรมของครูในการสอน ช่อมเสริมและสอบแก้ตัวว่าให้นักเรียนที่สอบไม่ผ่าน โดยอาศัยการสังเกตและสัมภาษณ์ครูผู้สอนและนักเรียน แล้วจัดบันทึกข้อมูลที่ได้มาสรุปเป็นข้อมูลเพิ่มเติม</p>

เพื่อให้เห็นภาพการทำงาน ผู้วิจัยเสนอตารางการทำงานที่กำหนดไว้ในแต่ละวัน เพื่อแสดงให้เห็นตัวอย่าง ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 แสดงการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละวัน

คาบเวลา	งานที่ปฏิบัติ
08.40-09.30	สังเกตพฤติกรรมของครูผู้สอน จดบันทึกข้อมูลที่ได้พบเห็นจากการสังเกตและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ในรายวิชา ส 101 ช่วงพักเวลาเรียนจะจดบันทึกข้อมูลเพื่อกันลืม โดยจดบันทึกย่อ ๆ แล้วไปบันทึกอย่างละเอียดในภาคกลางคืน
09.30-10.20	สังเกตพฤติกรรมของครูในรายวิชา ส 101
10.20-11.10	ผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่สอน ไม่ได้เข้าสังเกตแต่จะหาวิธีการสัมภาษณ์ครูผู้สอนและนักเรียนในห้องที่เป็นกรณีศึกษา ถึงการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน เนื้อหา จุดประสงค์ในคาบนั้น ๆ วิธีการประเมินผลตามจุดประสงค์ในคาบนั้น โดยใช้เวลาในช่วงพักกลางวันและหลังเลิกเรียน
11.10-12.00	ผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่สอน
12.00-12.50	สังเกตภายนอกห้องเรียนเกี่ยวกับการดำเนินการ การเตรียมการในเตรียมเข้าสอน เตรียมเครื่องมือวัดผลของครูและสัมภาษณ์นักเรียนเพิ่มเติม
13.00-13.50	สังเกตพฤติกรรมของครูในรายวิชา ว 101
13.50-14.40	สังเกตพฤติกรรมของครูในรายวิชา ว 101
14.40-15.30	สังเกตและร่วมสอนกิจกรรมชุมนุมดนตรี
15.30-16.20	สัมภาษณ์นักเรียนหลังเลิกเรียน วันละประมาณ 1-2 คน
17.00-20.00	ออกเยี่ยมบ้านผู้ปกครองนักเรียน สัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่จะเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ครูมีพฤติกรรมการประเมินผลที่ดีขึ้น

จากตารางที่ 2 แสดงรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละวันคร่าว ๆ โดยเฉลี่ยวัน 1 วัน จะใช้เวลาสังเกตประมาณ 5 ชั่วโมง รวมสัปดาห์ละ 35 ชั่วโมงและการสัมภาษณ์ในโรงเรียนทั้งภายในและภายนอกประมาณ 2 ชั่วโมง/วัน รวมสัปดาห์ละ 10 คาบ การออกเก็บข้อมูลภาคกลางคืนแล้วแต่โอกาสอำนวย เพราะอยู่ในช่วงฤดูฝน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ คือ

1. ตรวจสอบข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือได้ โดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) (สุภางค์ จันทวานิช ,2533) หมายถึง การตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลที่จะมาพิจารณาในการตรวจสอบ ได้แก่

1.1 แหล่งเวลา หมายถึง เก็บข้อมูลเดียวกันแต่ใช้เวลาต่างกัน จะเหมือนกันหรือไม่ โดยผู้วิจัยสังเกตและสัมภาษณ์ครูคนเดียวกัน แต่ใช้เวลาสัมภาษณ์ต่างกัน ทั้งภาคเช้าและภาคบ่าย

1.2 แหล่งสถานที่ หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กัน จะเหมือนกันหรือไม่ เป็นการสังเกตและสัมภาษณ์ทั้งภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียน

1.3 แหล่งบุคคล หมายถึง ถ้าบุคคลทำให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลที่ได้จะเหมือนเดิมหรือไม่ กรณีที่สัมภาษณ์ครูและไปสัมภาษณ์นักเรียน ในการสอนรายวิชาเดียวกันถึงวิธีการที่ครูใช้ในการประเมินผลการเรียนในคาบที่ครูสอน หรือสัมภาษณ์ครูผู้สอนในระดับชั้นเดียวกัน สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นตัวประกอบเพิ่มเติมในการตีความหมายข้อมูลได้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียน ผู้วิจัยสรุปลักษณะเกี่ยวข้องกับปัจจัยภายนอกทั้งหมด เพื่อชี้ข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลเสริม หรือเป็นตัวประกอบที่จะอธิบายถึงพฤติกรรมของครูในการประเมินผลการเรียนทุกรายวิชา ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น ที่เป็นกรณีศึกษา

3. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของครู ในการประเมินผลการเรียนตามจุดประสงค์ การเรียนรู้ภายในห้องเรียน การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียน และการประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน ข้อมูลเหล่านี้มีลักษณะเป็นข้อความบรรยาย (Descriptive) ที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยจัดบันทึกไว้ วิเคราะห์โดยการจัดแยกข้อมูลตามพฤติกรรมของครูที่ตีความหมายและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ สร้างข้อสรุปโดยวิธีอุปนัย โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ เอกสาร หลักฐานต่าง ๆ ที่เป็นข้อมูลของทางโรงเรียน

4. ข้อมูลที่เกี่ยวกับวิธีการที่ครูใช้ โดยได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะสรุปจากความถี่ของการตอบแบบสอบถามของครูผู้สอนทุกรายวิชา แยกตามหมวดวิชา เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของครูที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนนักเรียนกับข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการสัมภาษณ์แล้วฉบับที่ก

การนำเสนอข้อมูล

การเขียนรายงานการวิจัย ผู้วิจัยเขียนรายงานตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งมีลักษณะ ดังนี้

1. บรรยายถึงพฤติกรรมที่ครูประเมินผลการเรียนนักเรียน ทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน โดยแยกตามหัวข้อการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียน การประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน

2. บรรยายถึงพฤติกรรมของครูที่เกี่ยวกับการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียน เมื่อมีปัจจัยภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้อง ได้แก่

- 2.1 ปัจจัยด้านการบริหาร การบริการ การนิเทศและติดตามผล
- 2.2 ปัจจัยด้านนักเรียน
- 2.3 ปัจจัยด้านผู้ปกครองนักเรียน

นอกจากการเขียนรายงานตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยยังได้เขียนบรรยายสภาพชุมชนและโรงเรียน เพื่อให้เห็นผลกระทบของสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในโรงเรียน การเขียนรายงานการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเปลี่ยนชื่อเฉพาะทุกชื่อให้เป็นชื่อสมมติทั้งสิ้น

ชุมชนและโรงเรียน

เพื่อให้เห็นสภาพของการประเมินผลการเรียน ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงเสนอข้อมูลที่บรรยายสภาพของชุมชนและผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียน ห้องเรียน ครู นักเรียน การนิเทศและติดตามผลของผู้บริหาร ดังนี้

1. ชุมชนและผู้ปกครอง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือครอบคลุมพื้นที่ถึง 1 ใน 3 ของประเทศ คิดเป็นเนื้อที่ประมาณ 106.391 ล้านไร่ มีประชากรทั้งสิ้นประมาณ 18.552 ล้านคน ประชากรร้อยละ 85.3 ท้าการเกษตร ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีเป็น 8,321 บาท ส่วนใหญ่ยากจน และด้อยการศึกษา ประกอบกับความแห้งแล้ง จึงมีการเคลื่อนย้ายแรงงานไปประกอบอาชีพในภูมิภาคอื่น ๆ เป็นจำนวนมาก ในอัตราค่อนข้างสูงชาวภาคอีสานยังยึดขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมมีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ มีความสัมพันธ์แบบพี่น้อง (ภาวะเศรษฐกิจของภาคอีสาน : 2530)

จังหวัดขอนแก่นเป็น 1 ใน 17 จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรืออีสาน ตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 16-17 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 102-103 องศาตะวันออก สูงกว่าระดับน้ำทะเลโดยเฉลี่ยประมาณ 200 เมตร พื้นที่ทั้งสิ้นประมาณ 13,404 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 8,377,500 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 7.87 ของภาคอีสาน เป็นเมืองหลักและเป็นจังหวัดศูนย์กลาง ด้านการบริหารราชการแผ่นดินของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทิศเหนือ จดจังหวัดอุดรธานี ทิศใต้ จดจังหวัดนครราชสีมา ทิศตะวันออก จดจังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดมหาสารคามและจังหวัดบุรีรัมย์ ทิศตะวันตก จดจังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดเลยและจังหวัดชัยภูมิ การปกครองแบ่งออกเป็น 18 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ 184 ตำบล 1,864 หมู่บ้านมีองค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาล 4 แห่ง สุขาภิบาล 18 แห่ง ประชากรทั้งสิ้น 1,666,671 คน แยกเป็นชาย 837,388 คน เป็นหญิง 829,283 คน (กรมการปกครอง ,2532 อ้างถึงใน ข้อมูลสนเทศ โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน) ประชากรนับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 98 แบ่งสภาพสังคมออกเป็น สังคมเมืองร้อยละ 15 สังคมชนบท ร้อยละ 85 ประชากรจังหวัดขอนแก่นมีรายได้เฉลี่ย 11,203 บาท/คน/ปี ภาคอีสานมีความหมายว่า เป็นแผ่นดินอันกว้างใหญ่ที่มีความเจริญรุ่งเรือง ตลอดจนแผ่นดินอีสานมีหลักฐานทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์บ่งถึงความเจริญในอดีต ชาวขอนแก่นได้พัฒนาสภาพความเป็นอยู่จนมีความเจริญก้าวหน้าเป็นศูนย์กลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การจัดทำมีเทศกาลดอกกัญเชียงแคนในช่วงเวลาสงกรานต์ แสดงความพยายามที่จะสร้างขวัญและกำลังใจให้เกิดความรักในถิ่นที่อยู่ มิให้ย่ำแย่กับลักษณะประเทศ และภูมิอากาศที่ด้อยกว่า

ภาคอื่น ๆ ขอนแก่นมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน หลักฐานทางสถาปัตยกรรม โบราณคดี โบราณวัตถุที่สำคัญ คือ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เป็นแหล่งที่เป็นศูนย์กลางเพื่อการศึกษาของอนุชนรุ่นหลังและผู้สนใจทั่วไป (วารสารขอนแก่น, 2533)

เพื่อให้เห็นภาพที่ตั้งและการแบ่งเขตการปกครองของจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยเสนอแผนที่จังหวัดขอนแก่น แบ่งตามเขตการปกครอง ดังนี้

สำหรับชุมชนที่อยู่ในเขตบริการของโรงเรียนที่ผู้วิจัยเข้าไปศึกษา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของจังหวัดขอนแก่น ห่างจากตัวจังหวัดออกไป 90 กิโลเมตร ห่างจากอำเภอที่โรงเรียนสังกัด 12 กิโลเมตร เป็นชุมชนเก่าแก่และเป็นตำบลที่เจริญรุ่งเรืองปานกลาง ชุมชนประกอบด้วย 2 ตำบล 16 หมู่บ้าน ประชากร 66,815 คน สมาชิกโดยเฉลี่ยครอบครัวละ 4 คน ประชากรประมาณร้อยละ 80 ทำการเกษตร และประมาณร้อยละ 15 ประกอบอาชีพรับจ้างในตัวหมู่บ้าน ในตัวเมือง ภูมิภาคอื่นๆ และต่างประเทศ ประชากรส่วนใหญ่นิยมทำกินและที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง ครูที่พักอยู่ในชุมชน และเป็นคนในชุมชนนั้น ชื่นชมกับชุมชนมาก

2. โรงเรียน

โรงเรียนลานคู่วิทยาตั้งขึ้นราววันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2524 โดยอาจารย์ใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาในชุมชน เป็นผู้นำในการเสนอเรื่องราวขออนุญาตตั้งโรงเรียนเนื่องจากโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอที่มีอยู่รับนักเรียนได้ไม่เพียงพอับความต้องการของชุมชนที่ต้องการให้บุตรหลานได้เล่าเรียนในสถานศึกษาที่สะดวก ปลอดภัย ใกล้บ้าน พ่อค้าชาวตำบลลานคู่วิทยาได้ดำเนินการจัดหาที่ตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาเพิ่มขึ้นอีกแห่งหนึ่ง เมื่อ พ.ศ. 2512 แต่ไม่ได้รับอนุมัติ จึงติดตามเรื่องราวขอจัดตั้งมาทุกปี จนกระทั่งปี พ.ศ. 2524 จึงได้รับอนุมัติจากกรมสามัญศึกษาให้เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รับนักเรียนสหศึกษา จำนวน 2 ห้องเรียน นักเรียน 90 คน จังหวัดขอนแก่นจึงได้แต่งตั้งให้ศึกษาธิการอำเภอ ในปี 2524 รักษาการในตำแหน่งครูใหญ่มอบหมายให้ดำเนินการรับนักเรียนระหว่างเดือน มีนาคม-เมษายนไปก่อน ต่อมาเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2524 กรมสามัญศึกษาจึงได้แต่งตั้งให้ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ในตัวอำเภอมาดำรงตำแหน่งครูใหญ่ มีนักเรียนมาสมัครเข้าเรียนทั้งสิ้น 142 คน จึงทำเรื่องขอขยายห้องเรียนเพิ่มอีก 1 ห้องเรียน จึงมีห้องเรียนทั้งสิ้น 3 ห้องเรียน มีนักเรียน 142 คน ครูอาจารย์ 5 คน เป็นชาย 1 คน (ครูใหญ่) ครูหญิง 4 คน ครูช่วยสอน 2 คน (เป็นครูที่อยู่ในชุมชนที่เรียนจบมายังไม่รับการบรรจุ บางเดือนก็สอนโดยไม่รับค่าสอนบางเดือนโรงเรียนก็มีค่าตอบแทนให้เดือนละ 500 บาท) และมีนักการภารโรง 1 คน เนื่องจากสถานที่ก่อสร้างโรงเรียนยังเป็นป่าอยู่ เพราะพื้นที่นั้นเป็นที่สาธารณะประโยชน์ โดยอาจารย์ใหญ่โรงเรียนชุมชนบ้านลานคู่วิทยาและกำนันตำบลลานคู่วิทยา ได้ดำเนินการประชุมกับชาวบ้านมอบให้เป็นสถานที่ก่อสร้าง

โรงเรียนลานคู่วิทยา ซึ่งตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 3 บ้านแสงตะวัน จำนวน 47 ไร่ 2 งาน 25 ตารางวา ครูใหญ่จึงได้ทำหนังสือขอใช้หอประชุมโรงเรียนชุมชนบ้านลานคู่วิทยา เป็นสถานที่เรียนในปีแรกตลอดปีการศึกษา 2524 โดยใช้กระดานดำกันห้องเรียนทั้ง 3 ห้อง หอประชุมซึ่งในระหว่างนั้นได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น รวมทั้งหน่วยงาน คือ กรมทหารราบที่ 8 กองพันที่ 2 จังหวัดขอนแก่น ซึ่งได้ก่อสร้างขึ้นในปีเดียวกัน ห่างจากโรงเรียนไป 2 กิโลเมตร ได้ให้ความช่วยเหลือและประชาชนในชุมชนที่ตั้งของโรงเรียนเองได้บริจาคเงินช่วยเหลือในการปรับพื้นที่จากป่าสร้างอาคารเรียนชั่วคราว เสาไม้ทาบเปลือก หลังคามุงแฝก จำนวน 1 หลัง 8 ห้องเรียน ปีเดียวกันกรมสามัญศึกษาได้จัดสรรงบประมาณก่อสร้างบ้านพักครู 1 หลังและห้องน้ำห้องส้วม 1 หลัง

พ.ศ. 2525 เปิดสอนชั้น ม.1-2 จำนวน 8 ห้องเรียน นักเรียน 342 คน ครูอาจารย์ 19 คน นักการภารโรง 2 คน วิชาเก่าอื่นนักเรียน 270 ชุด โดยย้ายสถานที่เรียนจากหอประชุมโรงเรียนชุมชนบ้านลานคู่วิทยา ไปอยู่ในสถานที่ของโรงเรียนซึ่งอยู่ห่างจากที่เดิมไป 2.0 กิโลเมตร ขณะเดียวกันกรมสามัญศึกษาได้จัดสรรงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียนถาวร แบบ 208 จำนวน 1 หลัง บ้านพักครู 1 หลัง

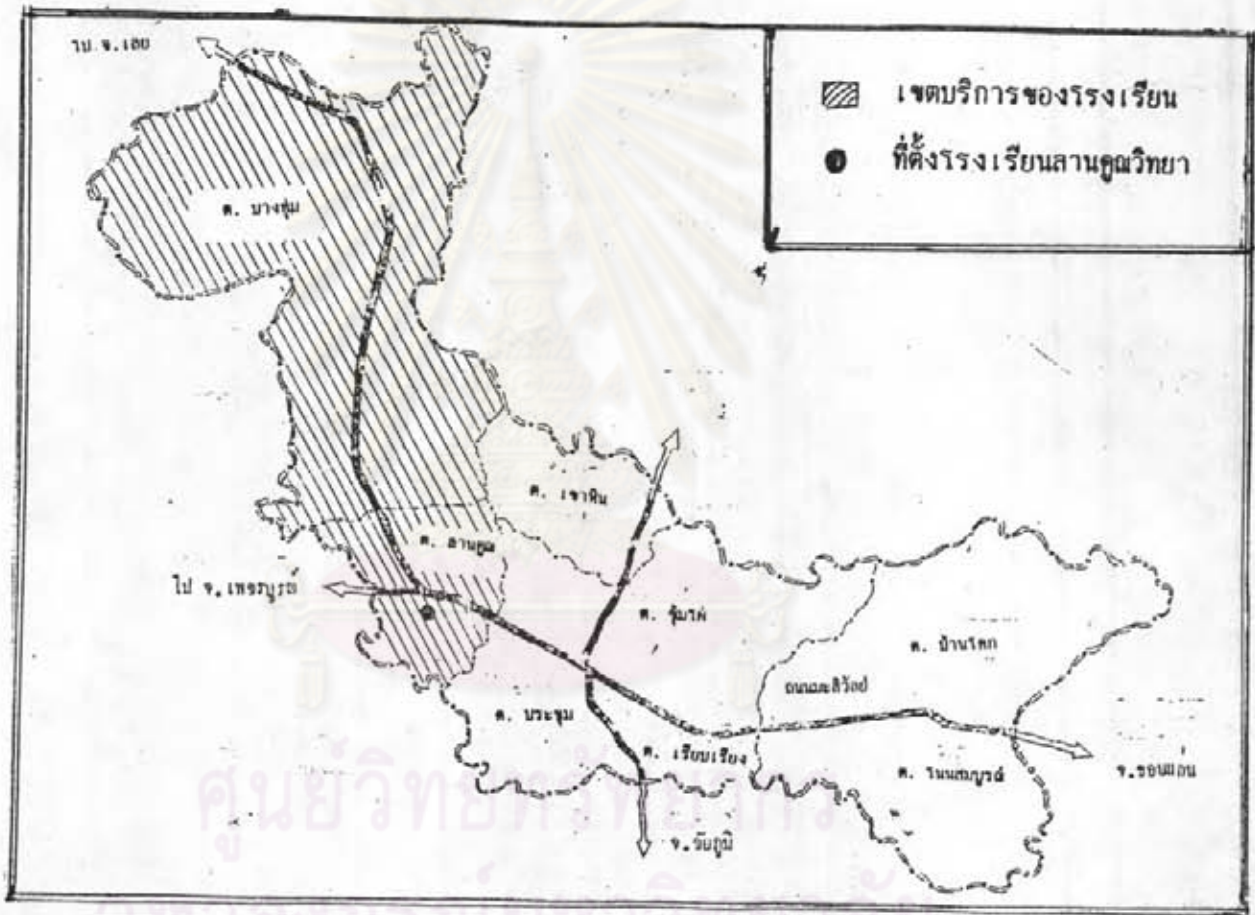
โรงเรียนได้มีการปรับปรุงและพัฒนามาเรื่อย ๆ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2528 มีนักเรียน 20 ห้องเรียน จำนวน 845 คน ครูอาจารย์ 40 คน นักการฯ 4 คน โรงเรียนได้รับอนุมัติให้เข้าโครงการ โรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท กลุ่มที่ 2 รุ่นที่ 3 (มพช.2 รุ่น 3) ได้รับงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียนวิทยาศาสตร์ แบบ 220 จำนวน 1 หลัง โรงฝึกงาน 2 หลัง จำนวน 5 ยูนิต์ 1 ท่อฟ้าแรงสูง หอดังสูงประปาบาดาล งบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ครบทุกหมวดวิชา

พ.ศ. 2529 มีครูอาสาสมัครอเมริกัน 1 คน ชื่อ Miss Ann Vandanboss สอนนักเรียนในรายวิชาเกษตร

พ.ศ. 2534 สภาพในปัจจุบัน โรงเรียนประกอบด้วย นักเรียน 22 ห้อง จำนวน 705 คน ครู 54 คน อาคารเรียนถาวรทั้งสิ้น 3 หลัง โรงฝึกงาน 2 หลัง ห้องน้ำนักเรียน 4 หลัง สนามบาสเกตบอล สนามตะกร้อ สนามวอลเลย์บอล สนามฟุตบอลแบบมาตรฐาน อาคารหอประชุมเอนกประสงค์ 1 หลัง บ้านพักครู 5 หลัง บ้านพักนักการภารโรง 1 หลัง โรงอาหารที่โรงเรียนก่อสร้างเอง 1 หลัง โรงรถนักเรียนและครู-อาจารย์หลังคามุงสังกะสี

2 หลัง บ่อน้ำของโรงเรียน เพื่อการเรียนการสอนเกษตรของหมวดเกษตรกรรม 1 บ่อ
ลักษณะและสภาพทั่วไปของโรงเรียน ปรากฏดังแผนผังแผนที่ 1

แผนผังแผนที่ 2 แสดงที่ตั้งโรงเรียนลานคู่วิทยา และพื้นที่บริการของโรงเรียน

โรงเรียนเปิดทำการตั้งแต่เวลา 8.10 น. จะเริ่มเข้าแถวและทำพิธีหน้าเสาธง เวลา 8.30 น. ถึง เวลา 8.40 น. อาจารย์ที่ปรึกษาเข้าให้คำปรึกษานักเรียนเริ่มเรียน คาบแรกเวลา 8.40 น. เป็นต้นไป โรงเรียนเปิดเรียน 2 ภาคเรียน ภาคเรียนละ 100 วัน ๆ ละ 7 คาบ ๆ ละ 50 นาที มีนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 6 ห้องเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 6 ห้องเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 5 ห้องเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 2 ห้องเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 2 ห้องเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 ห้องเรียน รวมนักเรียนทั้งสิ้น 705 คน ครูอาจารย์ทั้งสิ้น 54 คน โรงเรียนนอกจากจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแล้วยังมีกิจกรรมอื่น ๆ ได้แก่ กิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน โครงการหารายได้ระหว่างเรียน (บริษัทสมมติ) กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม กิจกรรมการเกษตร ในด้านงบประมาณของโรงเรียนได้รับงบประมาณประจำปี 2534 จำนวน 160,000 บาท เงินบำรุงการศึกษาที่เก็บจากนักเรียน ส่วนใหญ่และจะมีนักเรียนบางส่วนที่โรงเรียนยกเว้นค่าบำรุงการศึกษา นักเรียนอีกส่วนหนึ่งได้รับทุนส่งเสริม กองทุนการศึกษาเพื่อพัฒนา (ทุนญี่ปุ่น) ตลอดระยะเวลา 3 ปี ตั้งแต่ปีการศึกษา 2533 ถึงปีการศึกษา 2535 จำนวน 52 คน รวมเงินที่โรงเรียนจะได้รับทั้งสิ้นตลอดปีการศึกษา 535,662.98 บาท สำหรับแยกใช้จ่ายประจำหมวดวิชาต่าง ๆ ที่เสนอโครงการให้ฝ่ายแผนงานรับทราบ และแบ่งส่วนกันตามความเหมาะสม โดยแยกเป็นงบกลาง 30 % แบ่งส่วน ตามหมวดวิชา ตามสำนักงาน 70 % เพื่อให้นักวัดหรือสำนักงานต่างๆ จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอน การสอบ การฝึกอบรม ครู-อาจารย์ นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนยังทำหน้าที่เป็นรองประธานกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มที่ 2 จังหวัดขอนแก่น และโรงเรียนได้รับรางวัล โรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรดีเด่น เมื่อปีการศึกษา 2530 รางวัลห้องสมุดดีเด่น เมื่อปีการศึกษา 2534 นอกจากนี้ช่วงเดือน มีนาคม-เมษายน 2534 โรงเรียนได้รับการประเมินมาตรฐานโรงเรียน และผ่านเกณฑ์การประเมิน มีตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2534 เป็นต้นมา

3. ห้องเรียน

เนื่องจากโรงเรียนตั้งอยู่ห่างจากถนนหลวงประมาณ 150 เมตร ไปทางทิศใต้ของถนนมะลิวัลย์ ซึ่งอยู่ทางทิศเหนือของโรงเรียน มีที่ดินติดต่อกับที่ดินของชาวบ้าน และที่สาธารณะสงฆ์จึงไม่ค่อยได้ยินเสียง รบกวนจากขบวนพาหนะ สภาพภายในห้องเรียนมีแสงสว่าง อากาศถ่ายเทสะดวก ทิศใต้ของโรงเรียนเป็นทุ่งนาซึ่งไม่มีการทำนา เนื่องจากที่ดินแห้งแล้ง และกำลังจะกลายเป็นที่ทำการก่อสร้างที่อยู่อาศัย ทิศตะวันออกติดกับถนนเข้าหมู่บ้านเนินทอง ทิศตะวันตกติดกับที่ดินของชาวบ้าน ซึ่งได้ปลูกเป็นสวนยูคาลิปตัส ไร่ละ-แก้อี้ สำหรับนักเรียนมีครบ ที่เหลือจากจำนวนนักเรียนที่ลดลงทุกปี โรงเรียนจะบริจาคให้กับโรงเรียนประถมศึกษาที่ขอบริจาคไป ภายในห้องเรียนทุกห้องจะมีโต๊ะครูผู้สอน 1 ชุด บางห้องมีการจัดแจกันดอกไม้ บางห้องไม่มี มีไฟฟ้าเข้าถึงโรงเรียน

4. ครู

โรงเรียนที่ผู้วิจัยเข้าไปศึกษา คือโรงเรียนสวนกุฎวิทยา มีครูทั้งหมด 54 คน ปฏิบัติงานจริง 48 คน 2 คน เรียนต่อ อีก 4 คนไปช่วยราชการที่โรงเรียนอื่น มีคุณลักษณะดังตาราง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 คุณลักษณะของครูอาจารย์โรงเรียนลานคู่วิทยา

ข้อมูลเกี่ยวกับครู	จำนวนครู (คน)
1. <u>วุฒิครู</u>	
ต่ำกว่าปริญญาตรี	10
ปริญญาตรี	42
ปริญญาโท	2
2. <u>ประสบการณ์ด้านการสอน</u>	
มีประสบการณ์ด้านการสอนน้อยกว่า 5 ปี	7
มีประสบการณ์ด้านการสอนตั้งแต่ 5-10 ปี	30
มีประสบการณ์ด้านการสอนมากกว่า 10 ปี	17
3. <u>อายุ</u>	
อายุมากกว่า 40 ปี	1
อายุระหว่าง 30-40 ปี	37
อายุน้อยกว่า 30 ปี	16
4. <u>เพศ</u>	
ชาย	24
หญิง	30
5. <u>สถานภาพของครู</u>	
โสด	16
สมรส	38
6. <u>อัตราเงินเดือน</u>	
มีเงินเดือนระหว่าง 7200-9950 บาท	3
มีเงินเดือนระหว่าง 6230-6960 บาท	18
มีเงินเดือนระหว่าง 5020-5900 บาท	19
มีเงินเดือนระหว่าง 4020-4950 บาท	14

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อมูลเกี่ยวกับครู	จำนวนครู
7. <u>จำนวนบุตร</u>	
ครูมีบุตรโดยเฉลี่ย	2
8. <u>คู่สมรส</u>	
คู่สมรสประกอบอาชีพราชการโรงเรียนเดียวกัน	22
คู่สมรสประกอบอาชีพราชการต่างหน่วยงาน	12
คู่สมรสประกอบอาชีพส่วนตัว	4
9. <u>ที่พักอาศัย</u>	
พักอาศัยในในตัวเมือง (อำเภอ)	23
พักอาศัยในหมู่บ้านที่ใกล้กับโรงเรียน	19
พักอาศัยในโรงเรียน	12
10. ครูผ่านการอบรมการใช้สื่อการสอน	30
11. ครูผ่านการอบรมการวัดและประเมินผลการเรียน	54
12. ครูมีภาระสอน ตั้งแต่ 20 คาบ/สัปดาห์	23

จากตารางที่ 3 พบลักษณะที่สำคัญของครูอาจารย์ในโรงเรียน ดังนี้

4.1 วุฒิและประสบการณ์

ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 77.78 ได้รับปริญญาตรีทางการศึกษา โดยจบ กศ.บ., ศษ.บ. หรือ คบ. ซึ่งต้องผ่านการเรียนรายวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา และครูในโรงเรียนผ่านการอบรมด้านการวัดและประเมินผลการเรียน โดยฝ่ายวิชาการของโรงเรียน จัดอบรม 1 วัน และการอบรมตามโครงการของกลุ่มโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารจะส่งครูทั้งหมด เข้ารับการอบรม และในช่วงที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโรงเรียนได้ส่งเข้าอบรมหลักสูตรวิชา คณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ที่โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน พร้อมกับครูคณิตศาสตร์ในโรงเรียนอีก 1 คน นอกจากนี้ช่วง 29-31 เดือนสิงหาคมยังส่งครู

ที่เป็นหัวหน้างานแนะแนว เข้าอบรมในโครงการพัฒนาคุณภาพครู (ระดัั้งขาน 2) ที่ในตัวจังหวัดในฐานะเป็นวิทยากรหลัก หลังจากนั้นก็จะส่งครูที่เป็นหัวหน้าหมวดหัวหน้า 11 หมวดวิชาไปอบรมระดัั้งขาน 2 ที่สำนักงานงานกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มที่ 2 ที่โรงเรียนสังกัดอยู่ เพื่อนำมาขยายผลในโรงเรียนต่อไป และในด้านประสบการณ์ครูมีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 10 ปี มีประมาณร้อยละ 31.5 และระหว่าง 5-10 ปี มีประมาณร้อยละ 55.56 จากการสัมภาษณ์ครูที่ผู้วิจัยเข้าไปสังเกตในชั้นเรียนและครูอื่น ๆ พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจในหลักการวัดและประเมินผลของโรงเรียน เพราะเคยปฏิบัติและเคยได้รับการอบรม สัมมนา จากฝ่ายวิชาการของโรงเรียน และจากการเข้าร่วมประชุมตามโครงการของกลุ่มโรงเรียน

4.2 เพศและวัย

ครูร้อยละ 55.36 เป็นเพศหญิง ครูมีอายุโดยเฉลี่ยประมาณ 32 ปี ครูร้อยละ 70.31 แต่งงาน และคู่สมรสทำงานอยู่ที่เดียวกันร้อยละ 57.89 ของครูที่แต่งงานแล้ว และมีบุตรโดยเฉลี่ย 2 คน ซึ่งบุตรกำลังอยู่ในวัยเด็กกำลังศึกษาเล่าเรียนในระดับชั้นอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนั้นครูจึงมีภาระที่ต้องดูแลบุตรที่ยังเล็กในช่วงหลังเลิกเรียน โดยจะมีครูที่ออกไปรับลูกในโรงเรียนชุมชนบ้านลานคูณกลับมากที่โรงเรียน เพราะพ่อแม่ยังไม่เลิกงานลูก ๆ ก็จะวิ่งเล่นกันบริเวณโรงเรียน ครูบางกลุ่มก็รีบกลับบ้านทันทีหลังจากสังเกตผลผลเวลาคาบเรียนสุดท้าย บางคนก็กลับบ้านตั้งแต่ช่วงบ่ายถ้าไม่มีคาบสอนโดยขออนุญาตออกไปดูแลบุตรที่เลิกโรงเรียนซึ่งอยู่ในตัวอำเภอบ้าง บางคนก็อ้างว่าลูกไม่สบายบ้าง บางครั้งก็แอบหลบกลับบ้านไปเลย เพราะฝ่ายบริหารดูแลได้ไม่ทั่วถึง

4.3 ฐานะทางเศรษฐกิจของครูและภาระความรับผิดชอบในครอบครัว

ครูส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่ง อาจารย์ 1 ระดับ 4 และมีอัตราเงินเดือนโดยเฉลี่ย 5,700 บาทต่อคน ครูร้อยละ 90.24 ของครูที่แต่งงานแล้ว มีคู่สมรสประกอบอาชีพรับราชการ ดังนั้นถ้าพิจารณาด้้านเงินเดือน ครูมีฐานะเศรษฐกิจค่อนข้างดี มีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ และเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เกือบทุกคน แต่ถ้าพิจารณาจากเงินเดือนในส่วนที่ได้รับจริง ครูจะได้รับเงินเดือนโดยเฉลี่ย 2,900 บาท

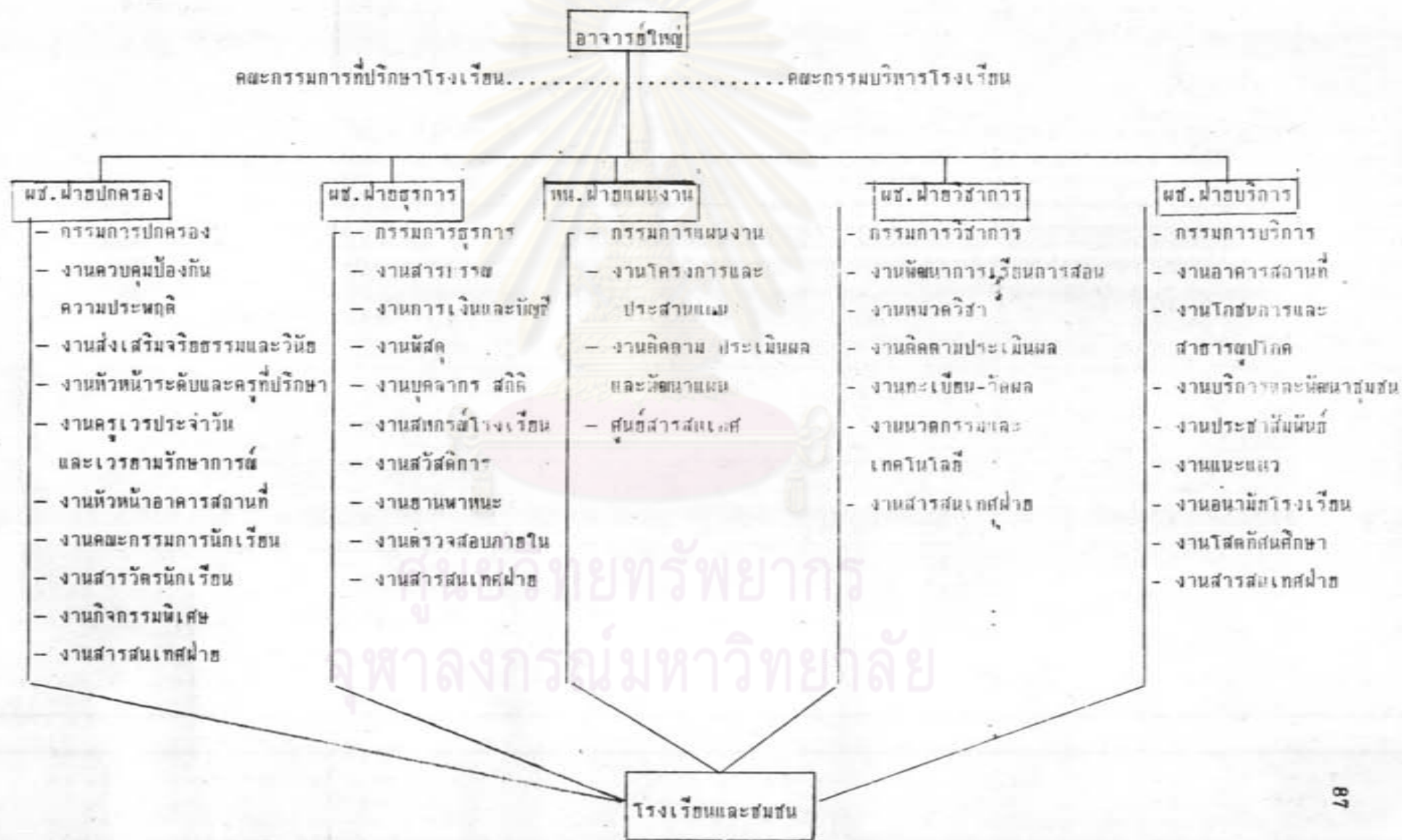
ต่อคน ครูจะถูกหักเงินกู้สหกรณ์ออมทรัพย์ครูถึงร้อยละ 97 ถูกหักดอกเบี้ยเงินกู้(ธนวิญ)ของธนาคารกรุงไทยทุกเดือน ๆ ไม่ต่ำกว่า 200 บาท คิดเป็นร้อยละ 80 ของครูทั้งหมด นอกจากนี้ครูยังนำเงินเดือนที่ได้รับไปเสียดอกเบี้ยจากเงินกู้ข้างนอกอีกกันอัตราร้อยละ 5 บาท ถึงร้อยละ 10 บาท โรงเรียนไม่มีสวัสดิการอื่นใดที่ช่วยเหลือครู

ในด้านภาระรับผิดชอบของครูต่อครอบครัว ครูส่วนใหญ่มีครอบครัวและมีบุตรโดยเฉลี่ย 2 คน ภาระรับผิดชอบเป็นเรื่องการเงิน เพราะบุตรต้องเข้าเรียนโรงเรียนอนุบาล นอกจากนี้ครูบางส่วนที่ถูกย้งเล็ก ๆ อายุ 1-2 ขวบ ต้องคอยหาคนเลี้ยงลูกอยู่ทุกเดือนเนื่องจากคนเลี้ยงเดิมที่เป็นงานแล้วจะหนี เข้าไปทำงานในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดเป็นส่วนใหญ่ บางคนก็ลาโรงเรียนเพื่ออยู่ดูแลลูกที่บ้าน ทำให้เพิ่มภาระรับผิดชอบขึ้นมาอีก

4.4 ภาระกิจของครูและการปฏิบัติหน้าที่

ครูเป็นข้าราชการมีภาระหน้าที่หลัก คือ การสอน โดยเฉลี่ยครูจะสอน 19 คาบ ต่อสัปดาห์ แต่ในสภาพความจริงครูหลายหมวดวิชาที่ต้องสอน 22-24 คาบต่อสัปดาห์ เพราะต้องรับภาระสอนแทนครูในหมวดที่ไปราชการ ลา กิจ หรือลาป่วย นอกจากสอนแล้วในคาบที่ว่างจากการสอนครูแต่ละคนจะต้องทำงานพิเศษ เช่น เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้นเรียน ครูเวรประจำวันราชการ ครูเวรวันหยุดราชการ เป็นครูวัดผล เจ้าหน้าที่ทะเบียน จัดทำสมุดบันทึกการสอน สมุดร.3 ต,ร.3 บ ซึ่งโดยส่วนใหญ่ครูแต่ละคนจะต้องรับผิดชอบสอนไม่น้อยกว่า 2 รายวิชาและสอนหลายระดับชั้น ทำงานสารบรรณ งานบุคลากร งานพัสดุ-ครูภัณฑ์โรงเรียน เจ้าหน้าที่ห้องสมุด เจ้าหน้าที่พยาบาล ปฏิบัติงานตามโครงการหรือปฏิบัติงานตามกิจกรรมพิเศษอื่น ๆ อีกแล้วแต่คำสั่งของทางโรงเรียนจะแต่งตั้ง ซึ่งการทำงานพิเศษต่างๆ เหล่านี้จะขึ้นอยู่กับหมวดและฝ่ายต่าง ดังแสดงในแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิ 3 การบริหารงานในโรงเรียนตามคุณวิเศษ

จากแผนภูมิการบริหารโรงเรียน เป็นลักษณะการแบ่งสายงานไว้กับผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ แต่ละฝ่ายรับผิดชอบ และเป็นงานพิเศษอื่น ๆ นอกเหนืองานสอนของครูทุกคนที่จะต้องช่วยกันทำ จะเห็นได้ว่าใน 1 สัปดาห์ ครูมีภาระมากกว่า 35 คาบ ซึ่งรวมถึงคาบสอนประมาณ 20 คาบ งานพิเศษอื่น ๆ อีกประมาณ 15 คาบ การปฏิบัติภารกิจดังกล่าว ถ้าครูปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจัง และเอาใจใส่จะเป็นภาระที่หนักมาก แต่จากสภาพความจริงที่พบ ครูบางส่วนเท่านั้นที่ปฏิบัติหน้าที่หนัก ครูบางคนมีชื่อในงานพิเศษนั้น ๆ แต่ไม่ได้ทำ แม้ฝ่ายบริหารจะแจ้งให้ทราบว่าการปฏิบัติงานทุกอย่าง ำให้อยู่ภายใต้การดูแลของ หัวหน้าหมวด หัวหน้างานนั้น ๆ ที่จะเป็นคนประเมินผล การปฏิบัติงานของครูในหมวดส่งฝ่ายบริหาร เพื่อพิจารณาความดีความชอบไว้ ในปีงบประมาณต่อไป ครูบางคนกล่าวถึงการบันทึกการสอนว่า "...ไม่รู้ให้ทำไปทำไม แม้คนที่สั่งให้ทำไม่เห็นทำอะไรเลย .." ครูอีกคนกล่าวว่า " ทำไปเถอะ เพื่อส่งให้เขาประเมินผล ว่าเราปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วน แม้จะไม่ได้สอนตามบันทึกก็ตาม..." ด้านพฤติกรรมการสอนของครู มีทั้งการสอนโดยย่ำสี่ล้อที่สร้างขึ้น และย่ำสี่ล้อที่มีอยู่แล้ว เพราะที่โรงเรียนส่วนมากมีอุปกรณ์ครบ เช่น โทรทัศน์ วีดีทัศน์ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เครื่องฉายสไลด์ ม้วนวีดีโอ รายวิชาต่าง ๆ มีห้องสมุดที่เพิ่งได้รับรางวัลห้องสมุดดีเด่น ของเขตการศึกษา 9 ที่มีหนังสือมากกว่า 1,000 เล่ม หมวดวิชาที่สอนน้อยที่สุดได้แก่ หมวดวิชาการงานอาชีพ คือ หมวดอุตสาหกรรม หมวดคหกรรม มีคาบสอนโดยเฉลี่ย 13 คาบ/สัปดาห์ งานในหน้าที่พิเศษอื่น ๆ มีรายชื่อแต่ไม่ค่อยได้เข้าร่วมทำอย่างจริงจัง ส่วนหมวดเกษตรกรรมขาดครูเนื่องจากลาป่วย และหมวดวิชาที่มีคาบสอนโดยเฉลี่ยสูงสุด คือ หมวดวิชาภาษาอังกฤษ และหมวดวิชาคณิตศาสตร์ มีคาบสอนโดยเฉลี่ย 20-22 คาบ นอกจากสอนหนักแล้ว ยังต้องทำงานพิเศษอื่น เช่น งานทะเบียน งานวัดผล งานพัฒนาการเรียนรู้งานปกครอง เป็นต้น

4.5 ความรู้สึกรู้สีกในการประกอบอาชีพครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ครูในโรงเรียนมักจะบ่นเสมอในเรื่องการเรียกประชุมของผู้บริหาร จากการสังเกตผู้วิจัย พบว่า นโยบายของผู้บริหาร คือ ใน 1 เดือนจะมีการเรียกประชุมรวม 1 ครั้ง เพื่อประชุมหรือชี้แจงในการปฏิบัติหน้าที่ถูกต้องและตรงกับเป้าหมายของทางโรงเรียน การประชุมกลุ่มย่อย คือ การประชุมระหว่างฝ่ายวิชาการกับหัวหน้าหมวด หัวหน้างานทุกวันจันทร์ ในคาบเรียนที่ 3-4 โดยฝ่ายวัดผลต้องจัดตารางสอนให้วางตรงกัน ผู้ช่วยทุกฝ่าย วันจันทร์ต้องมีคาบวางตรงกันในคาบที่ 1-2 ครูในหมวดต่าง ๆ ต้องได้ประชุมกัน 1 ครั้ง

ตามตารางที่จัดไว้ให้ แต่จากสภาพที่เป็นจริง ครูจะถูกเรียกประชุมรวมไม่ต่ำกว่า 2 ครั้ง ใน 1 เดือน ครูคนหนึ่งกล่าวว่า "วันนี้ อาจารย์ใหญ่มา ต้องมีการประกาศให้ประชุมแน่นอน ไม่รู้มีเรื่องอะไรมากมาย ส่วนมากเสียเวลาในการบ่น การว่าครูและชู้ดยกย่องตนเอง ในห้องประชุมมากกว่า วันไหนไม่ได้พูด เรื่องการเรียนปริญญาโท เป็นไม่มี " ครูอีกคนกล่าวว่า " น่าเบื่อเหลือเกิน จะไปไหนต้องคอยขออนุญาตออก ตามหาคนเช่นตัวให้ จนจะหมดเวลานัดหมายแล้ว " ทัศนคติเหล่านี้ทำให้มองเห็นภาพความรู้สึกของครุมัธยมศึกษา ว่ามีความรู้สึกอึดอัด ขาดอิสระในการทำงานครูจะต้องทำงานตามคำสั่งที่ผู้บริหารสั่ง คนที่จะคิดริเริ่มเพื่อปรับปรุงหรือพัฒนามีเป็นส่วนน้อย ซึ่งเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อความรู้สึกและกำลังใจของครูในการปฏิบัติงาน คือ

4.5.1 ความรู้สึกที่ครูถูกบีบบังคับให้ปฏิบัติตามคำสั่ง ทำให้ครูเกิดแรงต้านและความไม่พอใจ แต่ครูก็ต้องปฏิบัติตาม เหตุการณ์ที่พบ คือ กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มที่ 2 ได้จัดอบรมตามโครงการพัฒนาคุณภาพครู โดยایشี้อระขังขาน 2 ชั้น ที่โรงเรียนที่เป็นสำนักงานกลุ่มโรงเรียน โดยให้แต่ละโรงเรียนส่งหัวหน้าหมวด หัวหน้างานไปรับการอบรม เพื่อนำมาขยายผลในโรงเรียนตนเอง ครูที่เข้าอบรมคนหนึ่งกล่าวว่า "...ไม่รู้จะอบรมไปทำไม อบรมไปแล้วก็ไม่เคยนำไปปฏิบัติ ไม่มีคนคอยนิเทศและติดตามผล บางทีกรอกแบบประเมินก็ตอบลงไปพอให้ผ่านพ้น เสียตายนเงินที่ใช้จ่ายในการอบรม..." ครูอีกคนพูดว่า "...ตอนอบรมก็เสนอแนวความคิดอะไรดีเลิศเลอทุกอย่าง แต่ในทางปฏิบัติจริงไม่เคยทำตามที่เขาเขียนไว้เลย..."

4.5.2 ความดีความชอบในการได้เงินเดือน 2 ชั้น โรงเรียนมัธยมศึกษาจะให้โอกาสการพิจารณาความดีความชอบ แก่หัวหน้าสถานศึกษา ส่งผลไปยังสามัญศึกษาจังหวัด โดยایشี้อควต้า 15% ของครูทั้งหมด โดยเฉลี่ยในปีหนึ่งครูในโรงเรียนนี้จะได้เงินเดือน 2 ชั้นทั้ง 3 ระดับรวมประมาณ 7-8 คน การได้รับเงินเดือน 2 ชั้นนโยบายของผู้บริหารจะกล่าวในห้องประชุมอยู่เสมอ ๆ ว่าจะดูจากผลการประเมินของคณะกรรมการบริหารโรงเรียน ซึ่งอาจารย์ใหญ่แต่งตั้งโดยตำแหน่ง คือ ผู้ช่วยผู้บริหาร 5 คน และครูที่เป็นตัวแทนหัวหน้าหมวดอีก 5 คน เพื่อเป็นตัวแทนคอยประเมินผลการปฏิบัติงานของครูในหมวด ที่ตนเองรับผิดชอบแล้วให้คะแนนทุกเดือน จากการสังเกตพบว่า ครูที่เป็นตัวแทนไม่ค่อยมีเวลาดูแลและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง จนจะถึงเดือนสุดท้ายที่จะต้องส่งผลการประเมินคอยประเมินย้อนหลัง จึงทำให้ผลการประเมินไม่เที่ยงตรง มีความลำเอียงของผู้ประเมินเพราะจำไม่ได้ทุกคนว่า ใครทำอะไร

ช่วงไหน ไม่ทำอะไรช่วงไหน จึงเป็นเหตุให้เกิดปัญหาขึ้น หลังจากผลการพิจารณาเงินเดือน 2 ชั้น จากจังหวัดมาถึงโรงเรียน ครูที่คิดว่าตนทำงานคืออยู่แล้วและคาดหวังว่าจะได้ แต่กลับไม่ได้รับแจ้งมีการชี้แจงกันในห้องประชุมประจำเดือนถึง 2 ครั้ง ทำให้ครูที่ไม่ได้รู้สึกผิดหวังท้อแท้ และหมดกำลังใจในการปฏิบัติงาน ครูที่คาดหวังว่าตนเองจะได้แล้วผิดหวัง ได้ถามในที่ประชุมว่า "...ทำไมการพิจารณา 2 ชั้น จึงไม่มีความเป็นธรรม ผู้ที่ให้คะแนนคนอื่น เคยดูแลเวลาเขาทำงานบ้างมั๊ย มีความยุติธรรมกันบ้างมั๊ย ตัวดิฉันเองไม่ได้ 2 ชั้น มา 5-6 ปี แล้วทำไมไม่ดูแลกันบ้าง คนที่ได้ปีนี้ส่วนมากได้ปีเว้นปีกันทั้งนั้น คนอื่นเขาไม่ทำงานกันหรือเิง..."

4.5.3 ครูยังน้อยใจในการให้ขวัญและกำลังใจจากผู้บริหาร ครูคนหนึ่งสอนในหมวดภาษาไทยบอกว่า ตนเองได้ถูกคัดเลือกเป็นครูดีเด่นหมวดภาษาไทย โดยชนะเลิศระดับจังหวัดและระดับเขตการศึกษา ถูกส่งไปแข่งขันระดับกรม แต่ผู้บริหารไม่เคยพูดถึง หรือให้กำลังใจ ได้ระบายให้ผู้วิจัยฟังว่า "...ครูขนาดที่จะต้องเข้ากรุงเทพฯ เรื่องที่ถูกส่งเข้าแข่งขันครูดีเด่นภาษาไทย อีกไม่กี่วัน ไม่เห็นผู้บริหารพูดถึงเลย ไม่เคยถาม ไม่เคยให้กำลังใจเลย ..." ทำให้มองเห็นภาพความรู้สึกน้อยใจในการให้ขวัญและกำลังใจจากผู้บริหาร

4.5.4 ครูยังมีความรู้สึกต่ำต้อยในการประกอบอาชีพครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ระดับตำบล มีความรู้สึกขาดอิสระในการทำงาน ครูจะมองตนเองว่ามีภาระที่ต้องสอนมาก และต้องทำงานพิเศษนอกเหนืองานสอน ครูหลายคนกล่าวกับผู้วิจัยว่า "...เห็นครูโรงเรียนอื่น ๆ เขาเวลาว่างจากคาบสอนจะไปทำอะไรที่ไหนก็ได้ ขอเพียงถึงคาบสอนให้รับผิดชอบสอนเต็มที่ ไม่เหมือนอยู่โรงเรียนเรา ไปไหนก็ไม่ได้ ต้องทำงานพิเศษตลอดเวลาบางคนสอนสบาย ๆ ไม่ก็คาบ งานพิเศษไม่ทำว่างๆ นั่งอ่านหนังสือพิมพ์ที่ห้องสมุด หรือไม่ก็นั่งหลับที่โต๊ะทำงาน..."

4.5.5 ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับบุคคลอื่น ได้แก่ ความสัมพันธ์กับผู้บริหาร เพื่อนครูด้วยกัน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน ในแง่ของความสัมพันธ์กับอาจารย์ใหญ่ มีความสัมพันธ์ปานกลาง ครูไม่ค่อยเข้าไปปรึกษา และอีกประการหนึ่งคือ อาจารย์ใหญ่ไม่ค่อยอยู่บริหารที่โรงเรียน ส่วนมากจะไปราชการ โดยมีผู้ช่วยอยู่รักษาการแทน แต่การทำงานทุกอย่างผู้บริหารไม่เข้าไปก้าวท่ายมากนัก ครูคนใดมีปัญหาเรื่องการเจ็บป่วยผู้บริหารก็จะนำคณะครูไปเยี่ยมเป็นขวัญและกำลังใจ ก่อนหน้าที่จะมีการพิจารณาความดีความชอบ 2 ชั้น วันไหนผู้บริหารไม่อยู่ครูจะมาคุมแถวนักเรียนที่หน้าเสาธงประมาณ 3-4 คนเท่านั้น แต่ถ้า

วันไหนผู้บริหารมาครูก็จะลงมาเข้าแถวกันเป็นส่วนมาก ครูบางคนแทบจะไม่เข้าแถวหรือถ้าไปก็ยืนจับกลุ่มคุยกัน ไม่ค่อยมีครูที่ปฏิบัติหน้าที่ดูแลการจัดแถวของนักเรียน ครูประมาณ 40 % มาโรงเรียนสายไม่ทันช่วงที่นักเรียนเข้าแถวเพราะนักเรียนจะเริ่มเข้าแถวเวลา 08.15 น. เป็นช่วงที่ครูเพิ่งมาถึงเดินไปลงเวลาแล้วยืนคุยกันเป็นส่วนมาก แยกกลุ่มคุยกัน ตามที่ตนสนิท บางกลุ่มก็นัดกันไว้ต่อตอนเย็นที่บ้านใครวันต่อไปที่บ้านใคร นอกจากนี้ยังพบว่า ครูมีปัญหาด้านสุขภาพถึง 4 คน ที่ไม่สามารถมาปฏิบัติหน้าที่ได้ ในช่วงเปิดภาคเรียนใหม่ ๆ ผู้บริหารก็นำคณะครูไปเยี่ยม เพื่อเป็นขวัญ และกำลังใจหลายครั้ง

งานสร้างความสัมพันธ์กับชาวบ้าน และผู้ปกครอง ครูในโรงเรียนมีความสัมพันธ์ กับผู้ปกครองในระดับน้อย แม้จะมีครูที่พักในหมู่บ้านถึง 19 คน แต่ก็ยังไม่มีความสัมพันธ์อะไรกันมากนัก ส่วนมากเป็นการจับกลุ่มครูด้วยกัน ครูบางกลุ่มก็เข้าหาผู้ปกครอง เนื่องจาก นักเรียนมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ขาดเรียนบ่อย ผู้ปกครองจะชื่นชมครูกลุ่มนี้มาก ส่วนครูที่อยู่ในหมู่บ้าน จะรู้จักนักเรียน เฉพาะคนที่อยู่บ้านใกล้ ๆ กันส่วนมากจะรู้จักกันในชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนจริง ๆ ไม่ค่อยรู้จัก ไม่ค่อยคุ้นเคย ครูเก่าที่เคยอยู่โรงเรียนนี้มานานแล้วว่า " ปีก่อน ๆ ผู้ปกครองนักเรียนจะเข้ามาเชิญชวนครูอาจารย์ที่บ้าน ที่สวน ไปกินปลาที่บ่อ ทาให้เป็นที่รู้จัก คุ้นเคย ผู้ปกครองได้มีโอกาสพูดคุยถึงลูกหลานของตน " เมื่อโรงเรียนจัดงานวันไหว้ครู งานวันแม่แห่งชาติ งานทอดกฐิน ได้เชิญชวนผู้ปกครองและผู้ในชุมชน มาร่วมงานก็จะมีผู้ปกครองมาร่วมงานกันเป็นจำนวนมาก แต่ในช่วงที่ผู้วิจัยเข้าไปสังเกต พบว่า ไม่ค่อยมีผู้ปกครอง หรือผู้ในชุมชนให้ความร่วมมือเท่าที่ควร

ความสัมพันธ์กับนักเรียน ครูจำชื่อนักเรียนไม่ได้ทุกคน เนื่องจากสอนหลายห้องหลายระดับ และครูเองไม่ได้สนใจสมุดประเมินผลการเรียน เพื่อลงเวลาเรียนให้ (ร.บ.3 ต) ไปด้วยตอนเช้าสอน นักเรียนจะคุ้นเคยและสนิทสนมกับครูที่สอนในรายวิชาพื้นฐานอาชีพเพราะเป็นการปฏิบัติงานที่ไม่ต้องใช้ความคิดใช้สมองมาก นักเรียนไม่กล้าเข้าปรึกษาครูในหมวดวิชาคณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ นักเรียนมักจะติด "ร" ในรายวิชาการงานพื้นฐานอาชีพ เพราะไม่ทำงานส่ง ไม่สอบรายจุดประสงค์ นักเรียนส่วนหนึ่งได้ระดับผลการเรียนเป็น "0" ต้องขอสอบแก้ตัว แต่นักเรียนไม่ค่อยเตรียมความพร้อม ในการอ่านหนังสือ หรือมาขอรับการสอนซ่อมเสริมจากครูผู้สอน เมื่อลงทะเบียนขอสอบแก้ตัวเสร็จ ยื่นบัตรขอสอบ กับครูผู้สอน ก็จะสอบเลย โดยครูจะให้ให้นักเรียนสอบ ในข้อสอบชุดที่นักเรียนสอบไม่ผ่านครั้งแรก

อีกครั้งโดยไม่มีการสอนซ่อมเสริม ผลการตัดสินใจ ไม่ผ่านอีก นักเรียนก็จะเอาข้อสอบชุดเก่ามานั่งทำใหม่ จนสอบผ่าน

5. นักเรียน

นักเรียนในโรงเรียนลานคู่วิทยา มีจำนวนทั้งสิ้น 705 คน ชาย 328 คน หญิง 377 คน นักเรียนส่วนใหญ่มีลักษณะ ดังนี้

5.1 พื้นความรู้เดิมและความพร้อมทางวิชาการ

นักเรียนที่มีพื้นความรู้ดี จะมีเพียงเล็กน้อย เนื่องจากเป็นนักเรียนโควตาที่โรงเรียนอาชีพพิเศษไม่ต้องสอบเข้า ค่าเล่าเรียนไม่ต้องเสีย (มีทุนให้) ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่เรียนอ่อนมาก เนื่องจากสอบเข้าเรียนในโรงเรียนมัธยมประจำอำเภอไม่ได้ จึงจะมาสมัครที่โรงเรียนแห่งนี้ โดยโรงเรียนในอำเภอรับนักเรียนปีละ 500-600 คน ใครสอบไม่ผ่านจริง ๆ จึงจะมาเรียนที่โรงเรียนลานคู่วิทยา โดยจะมาสมัครรอบที่ 2 (ปลายเดือนเมษายน) เป็นนักเรียนที่ฐานะเศรษฐกิจที่บ้านไม่ค่อยดี แต่ผู้ปกครองอยากให้ลูกเรียนต่อ เพื่อจะได้ไปประกาศมัธยมศึกษาตอนต้นออกไปสมัครทำงาน

5.2 ความพร้อมในด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน

ระยะเปิดภาคเรียนใหม่ นักเรียนและครู จะมีปัญหาเรื่องหนังสือทำช้เป็นแบบเรียน เพราะเป็นช่วงเริ่มอาชีพหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ครูบางคนไม่ทราบจุดประสงค์การเรียนรู้ในรายวิชาที่ตนเองสอน ครูในหมวดการงานอาชีพ มักบ่นเสมอว่า "แบบเรียน คู่มือครูไม่มี ตัวอย่างบันทึกการสอนอะไรก็ไม่มีสักอย่าง ไม่รู้จะสอนอย่างไร" อุปกรณ์อื่น ๆ นักเรียนจะมาซื้อที่โรงเรียนโดยทางสหการโรงเรียนจัดจำหน่าย เริ่มเวลา 07.30-08.10 น. , เวลา 12.00-12.50 น. และเวลา 15.30-16.00 น. ถ้าวันไหนเจ้าหน้าที่สหการมาสายนักเรียนก็จะมีอุปกรณ์ เช่น ปากกา ยางลบ ดินสอ ไม้บรรทัด สมุด วงเวียน ไม้บรรทัด เป็นต้น นักเรียนจะขอเงินจากผู้ปกครองมาเพื่อจ่ายค่าอุปกรณ์พร้อมไม้ค้อยมี ปัญหาเรื่องผู้ปกครอง และผู้ปกครองบางคนให้เงินลูกมาโรงเรียน วันละ 3 บาท 5 บาท 10 บาท บางคนให้มากถึง 30-50 บาท โดยเฉลี่ยนักเรียนได้เงินมาโรงเรียน 5 บาท/คน การเดินทางมาโรงเรียน นักเรียนส่วนมากจะมาโรงเรียนโดยใช้รถจักรยาน และ 20 %

ของนักเรียนทั้งหมดจะนั่งรถโดยสารประจำทาง และระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจะห่อข้าวมากินที่โรงเรียน ในขณะที่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่ห่อข้าวแต่จะนำเงินมาซื้ออาหารกินที่โรงเรียนรับประทาน ครูจะมองผู้ปกครองว่าให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี

5.3 ความตั้งใจในการเรียนและทัศนคติต่อโรงเรียน ถ้ามองพฤติกรรมการณ์นักเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 นักเรียนจะตั้งใจเรียน เฉพาะในวิชาที่ครูคิดว่ากล่าวรายวิชาใดที่อาจารย์ไม่ค่อยได้เอาใจใส่ นักเรียนก็จะเล่นกัน จากการสัมภาษณ์นักเรียนพบว่า นักเรียนมาเรียนเพราะอยากมีงานทำ อยากเป็นตำรวจ อยากเป็นทหาร อยากเป็นพยาบาล นักเรียนที่เรียนเก่งที่สุดในห้องได้คะแนนเฉลี่ย 3.97 บอกว่า "... ผมอยากเป็นครู เพราะชอบ อยากสอนคนอื่น ๆ ให้มีความรู้ ... " แต่จากการสังเกต พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่นอนในห้อง ม. 1/2 จะตั้งใจเรียนถึง 87 % ดังนั้น พฤติกรรมของนักเรียนโดยส่วนใหญ่นอนในห้องเรียน ก่อนเข้าเรียนและช่วงพักกลางวัน คือ การทำแบบฝึกหัด อ่านหนังสือที่ห้องสมุด บางกลุ่มจะเบิกอุปกรณ์ เช่น ฟุตบอล ตะกร้อไปเล่นที่สนาม แต่ไม่มีครูคอยดูแลนักเรียนในช่วงเวลาดังกล่าว และช่วงก่อนเข้าเรียนมาคบาย จะมีการเข้าแถวหน้าอาคารเรียน มีครูฝ่ายปกครองอาคารเรียนละ 1-2 คน คอยดูแลการเข้าแถวมาคบาย จากการสัมภาษณ์ พบว่านักเรียนจะชอบเรียนทุกรายวิชา ที่เปิดสอนในภาคเรียนแรก นักเรียนคนหนึ่งให้เหตุผล ว่า "...การเรียนการสอนที่นี่แตกต่างจากโรงเรียนเดิม (ประถมศึกษามาก) ครูผู้สอน แยกตามรายวิชา มีหลายคนสอน ไม่เหมือนโรงเรียนเดิม บางที่ครูคนเดียวสอน 2-3 วิชาในห้องเดียวกัน " นักเรียนคนหนึ่งกล่าวว่า "...ครูที่นี้ใจดีแทบทุกคน..." แต่นักเรียนไม่ค่อยสนิทกับครู เพราะเวลาจะปรึกษาถึงเนื้อหาในส่วนที่ไม่เข้าใจครูจะมีงานพิเศษทำ นักเรียนเกรงใจเลยไม่กล้าถาม

5.4 การมาโรงเรียนและการขาดเรียน นักเรียนส่วนใหญ่จะมาถึงโรงเรียนเวลา 08.00 น. การมาโรงเรียนมาเป็นกลุ่ม ๆ การแต่งกายถูกระเบียบ ห่อข้าวเหนียวมาโรงเรียน แล้วซื้อส้มตำ ผัดหมี่ เป็นกับข้าวในตอนกลางวัน บางส่วนก็มาซื้ออาหารจากโรงอาหารกลางวันของโรงเรียน ในด้านการขาดเรียนของนักเรียนมีหลายสาเหตุ เช่น การมีเทศกาลสำคัญ ๆ ในแต่ละหมู่บ้าน และวันที่มีฝนตกหนักซึ่งในภาคเรียนที่ 1 มีพายุฝนตกเกือบทุกวัน บางครั้งนักเรียนก็ใส่เสื้อผ้าที่เปียกฝน บางคนก็เตรียมชุดพลศึกษามาเปลี่ยนถ้าชุดนักเรียนเปียก เทศกาลงานประจำปีของตำบลลานคูณ นักเรียนจะนำเงิน

านการเที่ยวหรือเดินดิสรักเรค จากนั้นนักเรียนก็จะขาดโรงเรียน เพราะเที่ยวงานศึก มีนักเรียนบางคนเท่านั้นที่ฐานะยากจนต้องช่วยงานพ่อแม่ บางครั้งไม่มีคนอยู่ดูแลบ้าน ก็ลาโรงเรียนอยู่เฝ้าบ้านแทนพ่อแม่

5.5 การทำการบ้าน นักเรียนไม่ชอบทำการบ้านและบอกกับผู้ปกครองว่า ทำเสร็จมาจากโรงเรียนแล้ว หรือไม่ทำเพราะทำไม่ได้ ถามก็ทำไม่ได้ ถามพ่อแม่ ก็ทำไม่ได้ ไม่รู้จะถามใครเลยไม่ทำ เวลาว่างส่วนมากนักเรียนจะดูโทรทัศน์ บางคนก็ไปตกเบ็ดหาปลาช่วยจุนเจือครอบครัว บางคนผู้ปกครองไปทำงานต่างจังหวัดต่างอำเภอ อยู่กับยายเมื่อบอกให้นักเรียนทำการบ้าน หรืออ่านหนังสือนักเรียนก็จะไม่ทำ ส่วนมากจะดูโทรทัศน์ ครูส่วนใหญ่มักจะมองผู้ปกครองว่า ไม่เอาใจใส่ดูแลเรื่องการเรียนของลูก โดยเฉพาะในเรื่องการควบคุมดูแลทำการบ้าน หรืออ่านหนังสือ อย่างน้อย ๆ ถ้าให้ลูกอ่านหนังสือให้ฟัง ก็จะเป็นการควบคุมพฤติกรรมกรเรียนของลูกไปด้วย แต่ผู้ปกครองส่วนใหญ่มักจะบอกว่า ไม่ค่อยรู้เรื่อง หรือ ไม่เข้าใจในเนื้อหาที่ลูกเรียน

6. การนิเทศและติดตามผล

การนิเทศและติดตามผลของผู้บริหารจะมีตั้งแต่การนิเทศระดับกรม ระดับเขตการศึกษา ระดับจังหวัด ระดับกลุ่มโรงเรียน และระดับโรงเรียน พบว่ายังไม่มีการนิเทศและติดตามผลอย่างจริงจัง เป็นเพียงการไปตรวจสอบหลักฐานที่มีอยู่ ซึ่งครูในโรงเรียนได้จัดทำไว้ในภาคเรียนที่ 1 วันที่ 24 เมษายน 2534 โรงเรียนได้รับการประเมินมาตรฐาน จากตัวแทนกรมสามัญศึกษา ครูในโรงเรียนได้เตรียมหลักฐานเพื่อการตรวจสอบของคณะกรรมการ ลักษณะที่พบ เป็นการตรวจสอบหลักฐานและการสัมภาษณ์ครูในโรงเรียน ทั้ง 4 ฝ่าย เช่นฝ่ายธุรการ เกี่ยวกับการเงิน การพัสดุ งานสารบรรณ งานฝ่ายปกครอง การติดตาม ควบคุมดูแลนักเรียน งานวิชาการเน้นหลักฐานการทบทวนที่การสอน การบันทึกคะแนนใน รบ.3 ต การจัดสอนซ่อมเสริมในโรงเรียน ฝ่ายบริการ งานห้องสมุด งานโสตทัศนศึกษา งานพยาบาล การบริการด้านอื่น ๆ มีเพียงพ่อหรือแม่ มีปัญหาอะไร ใช้วิธีการใด แก้ปัญหา ส่วนเขตการศึกษา 9 ได้ส่งศึกษานิเทศก์ ไปนิเทศและติดตามผลในโรงเรียน โดยแยกกันไปตามโรงเรียนต่าง ๆ ในทุกจังหวัด โรงเรียนละ 1 คน เป็นการ

ไปให้คำแนะนำ คำปรึกษา โดยใช้วิธีประชุมครูอาจารย์ที่เป็นหัวหน้างาน ชุดรวม ๆ ไม่มีการนิเทศการเรียนการสอน ในชั้นเรียนอย่างจริงจัง ในส่วนของกลุ่มโรงเรียนผู้บริหารจะไปนิเทศตามโรงเรียนต่าง ๆ โดยใช้วิธีนัดประชุมผู้บริหารในกลุ่มโดยหมุนเวียนไปตามโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อจะได้พบปัญหาที่ควรแก้ไขในแต่ละโรงเรียน กว่าจะประชุมกันเสร็จก็บ่ายหรือเย็น แยกย้ายกันกลับโรงเรียนหรือไม่ก็แข่งกีฬาเฉพาะผู้บริหาร สังสรรค์กัน ไม่มีโอกาสนิเทศครู ในด้านการเรียนการสอน ส่วนในระดับโรงเรียนผู้บริหารได้ให้อิสระครูในการทำงาน แบ่งสายงานกันตรวจสอบงานในหมวดในฝ่ายของตนเอง โดยผู้ช่วยในแต่ละฝ่ายเป็นคนดูแล แม้กระทั่งระดับโรงเรียนเองก็ไม่มีมีการนิเทศการเรียนการสอนกันอย่างจริงจัง ซึ่งมีลักษณะการตรวจงาน การตรวจสอบบันทึกการประชุมแต่ละหมวด การตรวจสอบ รบ.3 ต ซึ่งครูผู้สอนแต่ละรายวิชาจะต้องนำส่งผ่านหัวหน้าหมวดทุก 2 สัปดาห์ กำหนดส่งวันศุกร์และการตรวจทุกครั้งจะให้กำลังใจคนที่ส่งงานเสมอ ๆ ไม่มีการตรวจแก้ไขทำได้ดี หรือทำพอให้ได้ส่งก็จะได้รับคำชมเชยทุกคน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย